

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	18 เม.ย. 2553	19	6851	5

714 ปี ละครเมือง เชียงใหม่

เชียงใหม่

ใหม่เป็นเมืองเก่าแก่และมีประวัติการสร้างอันน่าภาคภูมิใจ กษัตริย์ผู้ทรงสร้างนครเชียงใหม่คือ “พญามังรายมหาราช” (พ่อขุนเม็งรายมหาราช) พระองค์ทรงรวบรวมบ้านเล็กเมืองน้อยบนแผ่นดินล้านนาไทยให้เป็นผืนแผ่นดินเดียวกัน รวมเป็นอาณาจักรล้านนาไทยอันกว้างใหญ่ไพศาล

พญามังรายเป็นราชโอรสของพระเจ้าลาวเม็งผู้สืบเชื้อสายมาจากพระเจ้าลาวจกราช ซึ่งเป็นผู้สร้างอาณาจักรโยนก ส่วนมารดาของพระองค์คือ พระนางอ่วมมิ่งจอมเมือง ในปี พ.ศ.1802 พญามังรายได้ขึ้นครองราชย์ต่อจากพระเจ้าลาวเม็ง ณ อาณาจักรโยนก ในระยะที่พญามังรายกำลังเรืองอำนาจในอาณาจักรล้านนาไทยนั้น เป็นเวลาเดียวกับที่ “พญาร่วง”

(พ่อขุนรามคำแหงมหาราช) กำลังเรืองอำนาจอยู่ในอาณาจักรสุโขทัยและ “พญาเจ้าเมือง” (พ่อขุนเจ้าเมือง) กำลังเป็นใหญ่อยู่ที่เมืองพะเยา กษัตริย์ทั้งสามพระองค์นี้เป็นพระสหายสนิทร่วมน้ำสาบานมาด้วยกัน ดังนั้นเมื่อพญามังรายรวบรวมเมืองต่างๆ ในอาณาจักรล้านนาไทยเป็นปึกแผ่นแน่นหนาแล้ว ในปี พ.ศ.1824 พระองค์ยกกองทัพมาตีเมืองหริภุญชัยไว้ในอำนาจ หลังจากได้เมืองหริภุญชัยแล้วทรงโปรดให้อำมาตย์คนสนิทชื่อ “อ้ายฟ้า” ครองเมืองหริภุญชัย จากนั้นพระองค์ได้เสด็จไปสร้างเมืองใหม่ชื่อ “เวียงกุมกาม” (ปัจจุบันเป็นเมืองร้างอยู่ในเขตอำเภอสарภัก จังหวัดเชียงใหม่) ปี พ.ศ.1834 ทรงดำริที่จะสร้างเมืองใหม่ขึ้นอีกแห่งหนึ่งเพื่อเป็นศูนย์กลางของล้านนาไทย

เมื่อเริ่มสร้างเมืองใหม่นั้น พญามังราย

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	18 เม.ย. 2553	19	6851	5

รอยเรื่อง เมืองล้านนา ปีที่ ๑๒

ได้ทูลเชิญพญาร่วงแห่งอาณาจักรสุโขทัยและพญางำเมืองแห่งเมืองพะเยาพระสหายร่วมน้ำสาบาน ให้มาช่วยพิจารณาทำเลที่จะสร้างเมืองใหม่ กษัตริย์ทั้งสามพระองค์ทรงเห็นที่ราบอันอุดมสมบูรณ์ริมฝั่งแม่น้ำปิง บริเวณป่าเชิงดอยสุเทพเป็นที่ราบกว้างใหญ่ อยู่ในเทือกเขาสลับซับซ้อน มีแม่น้ำปิงอยู่ทางด้านตะวันออก พื้นที่นั้นกว้างใหญ่อุดมสมบูรณ์เหมาะที่จะสร้างเมืองหลวงขึ้นในบริเวณนั้นเป็นอย่างยิ่ง

พญาร่วงทรงมีพระราชดำรัสว่า “เมืองนี้ข้าศึกจะเบียดเบียนมิได้ คนไหนมีเงินพันมาอยู่จะมีเงินหมื่น ใครมีเงินหมื่นมาอยู่จะมีเงินแสน”

ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสภาพทางยุทธการและเศรษฐกิจของเมืองเชียงใหม่

เมื่อกษัตริย์ทั้งสามพระองค์ทรงปรึกษารือกันแล้ว ในวันที่ 12 เมษายน พ.ศ.1839 พญามังรายจึงได้ตกลงพระทัยที่สร้างเมืองใหม่ขึ้นมา ณ ที่ราบลุ่มแม่น้ำปิงใกล้เชิงดอยฮ้อยช้าง (ดอยสุเทพ) โดยสร้างกำแพงเมือง ด้านกว้าง 800 วา ด้านยาว 1,000 วา มาบรรจบเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ครั้นเมื่อได้เวลาฤกษ์ก็ได้ลงมือขุดคูเวียงและก่อปราการด้านทิศอีสานอันเป็นที่ศรัทธาก่อนแล้วอ้อมไปทิศทักษิณไปรอบสี่ด้านพร้อมทั้งตั้งตลาดไปด้วยกันเป็นเวลาสี่เดือนจึงแล้วเสร็จสมบูรณ์ กษัตริย์ทั้งสามพระองค์ทรงขนานนามเมืองนี้ว่า “นพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่”

เมืองเชียงใหม่ จึงเป็นศูนย์กลางความเจริญของล้านนาไทย โดยมีกษัตริย์เชื้อสายราชวงศ์มังรายปกครองตลอดมาจนถึง 200 ปีเศษ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2101 เป็นต้นมาเชียงใหม่ถูกรุกรานและตกเป็นเมืองขึ้นของพม่าและกรุงศรีอยุธยาอยู่หลายยุคหลายสมัย จนครั้งสุดท้ายในสมัยกรุงธนบุรี พระเจ้าตากสินมหาราชทรงคืนศรีเชียงใหม่คืนจากพม่าได้ในปี พ.ศ.2317 ทรงกวาดล้างอิทธิพลของพม่าออกจากล้านนาไทยได้สำเร็จ และทรงแต่งตั้งเจ้าเมืองมาประจำแต่ผู้ครองนครก็ยังมีอยู่ เจ้าผู้ครองนครในล้านนาไทยถวายต้นไม้เงินต้นไม้ทองและเครื่องราชบรรณาการแก่กรุงธนบุรีทุกๆ ปีในฐานะประเทศราชจนถึงปี พ.ศ.2435 จึงยุติลง เชียงใหม่เป็นเมืองราชของกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์จนถึงสมัยของสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้ทรงสถาปนา “พญากวילה” (กวילה

ณ เชียงใหม่) ขึ้นเป็นพญากวילה เป็นต้นตระกูล “ณ เชียงใหม่” ปกครองเมืองเชียงใหม่สืบเนื่องมาจนถึงเจ้าแก้ววรวงศ์ องค์ที่ 9 เป็นองค์สุดท้าย

เมื่อคราวจัดแบ่งการปกครองราชอาณาจักรไทยออกเป็นมณฑลในปี พ.ศ.2440 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงยุบเมืองราชเข้ากับอาณาจักรไทยและได้ยกเมืองเชียงใหม่ขึ้นเป็นมณฑลพายัพ มีสมุหเทศาภิบาลสำเร็จราชการมณฑลต่อมาภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ.2475 แล้วได้ยุบเลิกมณฑลพายัพเสีย เมืองเชียงใหม่จึงเปลี่ยนมาเป็นจังหวัดจนถึงปัจจุบันนี้ รวมเวลาที่เชียงใหม่เป็นราชธานีของอาณาจักรล้านนาตั้งแต่ปี พ.ศ.1839 จนถึงปี พ.ศ.2339 ได้ 500 ปีและมีอายุตั้งแต่เริ่มสร้างเมืองตั้งแต่วันที่ 12 เมษายน พ.ศ.1839 จนถึงปัจจุบันได้ 714 ปี

จักรพงษ์ คำบุญเรือง

jakpong@chiangmainews.co.th

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	18 เม.ย. 2553	19	6851	5

๕๑๕๑๕๑ เมื่อภคิตรีภึงสามพระองค์ทรงปรึกษาหารือกันแล้ว พญามังรายจึงได้ตกลงพระทัยที่สร้างเมืองใหม่ขึ้นมา ณ ที่ราบเชิงดอยสุเทพแห่งนี้ โดยสร้างกำแพงเมืองด้านกว้าง 800 วา ด้านยาว 1,000 วา มาบรรจบเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ครั้นเมื่อได้เวลาทุกเช็กก็ได้ลงมือขุดคูเวียงและก่อปราการด้านทิศอีสานอันเป็นทิศศรีนครก่อนแล้วอ้อมไปทิศทักษิณไปรอบสี่ด้านพร้อมทั้งตั้งตลาดไปด้วยกันเป็นเวลาสี่เดือนจึงแล้วเสร็จสมบูรณ์ ภคิตรีภึงสามพระองค์ทรงขนานนามเมืองนี้ว่า “นพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่” ๕๑๕๑๕๑